

Rechts: mevrouw Tremini, die de Nederlandse staat wil aanklagen. © JP

'Waterboarding gebeurde ook in Nederlands-Indië'

Nederlandse militairen hebben zich in Nederlands-Indië schuldig gemaakt aan seksueel geweld en martelingen, waaronder waterboarding. Dat beweren althans twee Indonesische slachtoffers. Zij willen de Nederlandse staat aanklagen.

Door: Lidy Nicolassen 11 december 2014, 21:34

Er werd veelal gemarteld met stroom. 'Handig en schoon en men gebruikte er de veldtelefoon voor'

Het vermoeden van dergelijke praktijken bestond al geruime tijd, maar voor het eerst hebben slachtoffers zich gemeld en officiële verklaringen afgelegd. Het gaat om een man die in 1947 zou zijn gemarteld teneinde een bekentenis los te krijgen, en om een vrouw die in 1949 zou zijn verkracht.

Hun advocaat Liesbeth Zegveld spreekt over 'bijzonder wrede praktijken'. 'Uit de verhalen van Indië-veteranen Herman Burgers en Joop Hueting weten we dat dit gebeurde, maar het schokt toch als je zo'n verhaal hoort.'

Burgers zei in een interview met de Volkskrant dat iedereen in Indië destijds wist van de martelingen. Het gebeurde volgens hem 'routinematig'. Er werd veelal gemarteld met stroom. 'Handig en schoon en men gebruikte er de veldtelefoon voor.'

“Na twee dagen bekende hij,
omdat hij de martelingen niet
langer kon verdragen”

Dertien maanden in dezelfde kleren

De eerste verklaring komt van de Indonesiër Yasman, die in 1947 op Java door Nederlandse militairen nabij een controlepost werd gearresteerd. De militairen wilden weten of hij soldaat was en ze bleven ernaar vragen. Hij werd geslagen en onder stroom gezet. Zijn vingers werden vastgebonden aan een kabel die was verbonden met een apparaat dat stroom opwekt als eraan wordt gedraaid. Na twee dagen bekende hij, omdat hij de martelingen niet langer kon verdragen.

Vragen over salaris en klasse wist hij niet te beantwoorden. Hij werd met 36 andere gevangenen zes dagen vastgehouden en toen overgebracht naar een gevangenis in Pakisaju. Ze zaten met een paar mannen vijf dagen in een kamer. Ze kregen met geweld water toegediend, waarna 'militairen op onze buiken gingen staan totdat het water uit onze monden brak. Toen ze vroegen of ik soldaat was, antwoordde ik ja, ja.' Yasman wordt staand aan een paal vastgebonden. Hij blijft dertien maanden in hechtenis. Al die tijd draagt hij dezelfde kleren, verklaarde hij tegenover het Comité Nederlandse Ereschulden, dat de zaken voorbereidt.

Het tweede slachtoffer is de oude mevrouw Tremini. Volgens Zegveld neemt ze het woord verkrachting uit diepe schaamte niet in de mond. Het gebeurde tijdens de Peniwen-affaire in februari 1949, toen Javanen werden doodgeschoten nadat hen was bevolen een kerk, die als ziekenhuis diende, te verlaten.

De mannen in Tremini's dorp Summersari hadden zich vanwege de voortdurende patrouilles uit de voeten gemaakt. Tremini verstopte zich met haar nichtje onder haar bed. Een soldaat sleepte haar mee naar een andere kamer, waar hij haar met geweld

ontkleedde. Het nichtje herinnert zich dat de soldaten om beurten die kamer ingingen. Nadat ze waren verdwenen, verborgen de twee vrouwen zich weer onder het bed. 'Ik zag Tremini huilen en beven', verklaarde het nichtje.

Het geweld is, zeker bij excessen, een reactie op de tegenstander. Ook daarom is groot onderzoek nodig

Piet Kamphuis van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie

Onderzoek

Over martelingen of seksueel geweld tijdens de onafhankelijkheidsoorlog van Indonesië van 1945 tot 1949 is weinig bekend. Hetzelfde geldt voor verhoortechnieken of plundering en andere oorlogsmisdaden. Er is nooit gedegen onderzoek naar gedaan, concludeerden wetenschappers deze week in Leiden tijdens het symposium 'Geweld en geweten: de Indonesische dekolonisatie en het ongemakkelijke verleden van Nederland'.

Ruim twee jaar geleden verzochten drie historische instituten het kabinet dringend geld vrij te maken voor breed onderzoek. Zij hielden daar onverkort aan vast. 'Omdat er steeds weer nieuw materiaal opduikt', zei Gert Oostindie, directeur voor het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde, tijdens het symposium.

Volgens Piet Kamphuis van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie heeft Nederland een te simpele kijk op de dekolonisatie. 'Het was een burgeroorlog. Godsdienst, politiek en criminaliteit spelen een rol. Het geweld is, zeker bij excessen, een reactie op de tegenstander. Ook daarom is groot onderzoek nodig.'